

TÜRKİYE FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI'NDA ŞEREFİYE ve GERÇEĞE UYGUN DEĞER İLİŞKİSİ

Ali İhsan AKGÜN*

Özet

İletişim teknolojisinde yaşanan gelişmelerin yarattığı küreselleşme olgusu, işletmelerin finansal tablolarını gerçeğe uygun değer yaklaşımına göre hazırlamalarına yol açmıştır. Gerçeğe uygun değer, belirlenebilen varlık ve yükümlülükler için aktif bir piyasada oluşan fiyatlara göre belirlenmektedir. Şerefiyenin hesaplanmasında gerçeğe uygun değerden hareket edilmesi, muhasebe literatüründe ve işletmelerin finansal tablolarında önemli yere sahip olan şerefiye kavramının araştırılması ve tartışılmasını gündeme getirmektedir. Şerefiye, işletme birleşmesinde ve işletme devralınırken katlanılan maliyet ile söz konusu işletmenin rayiç bedelle hesaplanan net varlıklarının arasındaki olumlu farkların izlenmesinde ortaya çıkan finansal tablolarda raporlanması gereken bir değerdir.

Çalışmada, gerçeğe uygun değerın şerefiye hesaplanmasındaki önemi ele alınmıştır. Gerçeğe uygun değer kavramına yer verilip, gerçeğe uygun değerın belirlenmesi ve şerefiye açısından önemine değinilmiştir. Ayrıca şerefiye kavramının mahiyeti üzerinde durulup, Vergi Usul Kanunu ve muhasebe sistemi açısından şerefiye incelenmiştir. Gerçeğe uygun değer açısından Türkiye Finansal Raporlama Standartları'nda (TFRS) şerefiye kavramı ele alınmıştır. Bu bağlamda, TFRS 3, Türkiye Muhasebe Standardı (TMS) 12, TMS 36 ve TMS 38 açısından şerefiyenin incelenmesi yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Maddi Olmayan Duran Varlıklar, Şerefiye, Gerçeğe Uygun Değer, Uluslararası Finansal Raporlama Standartları.

Relation of Fair Value and Goodwill in The Turkish Financial Reporting Standards

Abstract

Globalization, brought by the developments in the communication technologies, requires the preparation of financial statements in accordance with the fair value approach. Fair value emerges pursuant to the prices for identifiable assets and responsibilities in an active market. Using the fair value in the special assessment calculation requires investigating and discussing the concept of special assessment that has an important place

*Yrd. Doç. Dr. Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Altındağ/Ankara
e-mail: aliihsan_akgun@hotmail.com

in financial statements and in the accounting literature. Reporting of fair value is necessary in the financial statements that emerge in monitoring the business combination and positive differences between acquisition cost of business and net assets calculated with current value of that business.

This study examined the importance of fair value in the goodwill calculation. Also the concept of fair value, its calculation and its importance for goodwill were discussed. In addition, this study examined the special assessment in terms of Tax Procedural Law and accounting system. The concept of goodwill was also handled in the Turkey Financial Reporting Standards (TFRS). Within this context, examination of goodwill was conducted in terms of TFRS 3, Turkish Accounting Standard (TAS) 12, TAS 36 and TAS 38.

Key Words: Intangible fixed assets, Goodwill, Fair Value, International Financial Reporting Standards.

GİRİŞ

Gerçeğe uygun değer, ekonomik farklılıkların finansal tablolara yansıtılmasını sağlamakta ve farklı kaynaklardan farklı zamanlarda, farklı değerlerle elde edilen aynı varlıkların finansal tablolarda aynı değerlerle gösterilmesini ifade etmektedir. Ülkelerarası finansal raporlama standartlarının birbirine uyumlu hale getirilmesinin kaçınılmaz olması, muhasebe uygulamalarında bir tekdüzen oluşturma ve tüm ülkelerce benimsenmiş standartları kullanma zorunluluğunu getirmiştir. Dünyada hızlı bir biçimde artan finansal raporlama standartları ihtiyacını karşılamak amacıyla Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB) tarafından Uluslararası Muhasebe Standartları (IAS) ve Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (IFRS) yayınlanmıştır. Söz konusu standartlardan şerefiye konusuna ilişkin olanlar ve gerçeğe uygun değer ile şerefiyenin ilişkisi çalışmamıza esas teşkil etmektedir.

Şerefiye ile ilgili olarak, uluslararası finansal raporlamada önemi gün geçtikçe artan işletme birleşmeleri ile ilgili muhasebeleştirme ve raporlama ilkeleri belirlenmiş ve öncelikle IAS-22 İşletme Birleşmeleri standardı ile düzenlenme yapılmış, sonra ise bu standart revize edilerek IFRS-3 İşletme Birleşmeleri standardı yayınlanmıştır. Ayrıca, şerefiye ile ilgili düzenlemeler IAS -36 Varlıklarda Değer Düşüklüğü ve IAS-38 Maddi Olmayan Duran Varlıklar standartlarında yapılmıştır. IASB tarafından yapılan çalışmaların yanında Amerikan Muhasebe Standartları Kurulu (FASB)'nin da SFAS 141 İşletme Birleşmeleri standardı ve SFAS 142 Şerefiye ve Diğer Maddi Olmayan Duran Varlıklar standardı bulunmaktadır. Çalışmamızda, sözü edilen standartlardan Türkiye Muhasebe Standartları (TMS) ve Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TFRS)'nda şerefiyeye ilişkin düzenlemelere ve gerçeğe uygun değer ile ilişkisine yer verilmiştir.

I.GERÇEĞE UYGUN DEĞER İLE ŞEREFİYE ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

A. ŞEREFİYE KAVRAMI VE MAHİYETİ

Şerefiye sözcüğü Türk Dil Kurumu tarafından yayınlanan sözlükte çevre güzelleştirme çalışmaları için o yerde evleri bulunanlardan belediye tarafından alınan para olarak tanımlanmaktadır. Türkçe'ye muhasebe dilinde şerefiye olarak yerleşen İngilizce goodwill kelimesinin tanımı Türk Dil Kurumu'nun peştamallık kelimesi ile örtüşmektedir. Peştamallık ise işlek bir dükkanı kiralamak isteyeninin o dükkanı işletene verdiği para olarak ifade edilmiştir (TDK, 1998: 1797). Peştamallık kavramının kökeninin Osmanlılardaki esnaf birliği veya meslek kuruluşları olan Lonca'lara dayandığı düşünülmektedir. Lonca kuruluşlarında en üst meslek derecesi olan ustalığa yükselmeye hak kazanan kalfaya bir peştamal kuşandırması geleneği bulunmaktadır. Peştamal kuşandıktan sonra aynı işyerini açmak isteyenler kiralayacakları yerin konumuna göre belli bir para ödedikleri için peştamallık kavramı meydana gelmiştir (Meydan Larousse, 1972: 67). Şerefiyenin İngilizce karşılığı olan goodwill kelimesi ise, Redhouse sözlüğünde bir ticaret yerinin itibar ve müşteri ilişkileri gibi manevi değerleri şeklinde tanımlanmıştır (The Redhouse Dictionary, 2005: 419).

Şerefiye kelimesi muhasebede, daha önce ifade edilen tanımlardan farklı anlamda kullanılmaktadır. Muhasebede şerefiye, işletmenin satın alınması sırasında ödenen satış fiyatının, satın alınan işletmenin net varlıklarının piyasa değeri üzerindeki satın alma maliyetini aşan kısmıdır. Şerefiye, bir şirketin diğer şirketi satın almasında ortaya çıkmaktadır. Şirket sadece işletme birleşmelerinde şerefiyeyi kayıtlarına aktarmaktadır (Horngren, Harrison ve Bamber, 2005: 417).

Maddi olmayan duran varlık olan şerefiye şirket bilançosunda sıkça görülür. Bu kavram, finansal raporlamada belli ve özel anlama sahiptir. Bir işletme, bir başka işletmeyi satın alan tarafın gelecekte elde edeceği faydanın bugünkü değerinin bir ölçütü olarak ödemeye razı olduğu pozitif değere şerefiye denilmektedir. Şerefiye maddi olmayan duran varlık olmasına rağmen, şirketin gelecekteki başarısı için gerekli olan bina, arsa ve ekipmanlar gibi maddi nitelikte olmayan, fiziksel nitelik taşımayan varlıklardır. Şerefiyeyi ortaya çıkaran unsurlar; işletmenin şöhreti, pozitif piyasa payı, pozitif reklam imajı, yüksek kaliteli itibari, iyi yönetimi, imalat ve diğer faaliyetlerdeki etkinliği, müşteri bağımlılığı ve iş bağlantılarından oluşmaktadır. Bu unsurlar diğer varlıklar gibi satılamadığı, değiştirilemediği ve işletme ile birlikte bir bütün olarak tanımlandığı için muhasebe açısından özellik göstermektedir (Williams, Haka, Bettner ve Meigs, 2003: 383-384).

Şerefiye, kazanılmış net varlıkların borçlarından çıkarılması suretiyle işletmenin gerçeğe uygun değerinden daha büyük fiyatla işletme devir alınmasında

ortaya çıkmasında muhasebede bir değer olarak kaydedilmektedir. Buna aynı zamanda satın alma şerefıyesi de denilmektedir (Black, 2004: 131). Bir işletmede, kazanılmış olan varlıklar gibi, stoklar, binalar ve tesislerin gerçek piyasa değerinden daha çok ödemeye razı olacağı değer olması gerekir. Yatırımların geri dönüşünden kazanılması beklenen bir kâr olduğu için, böyle bir miktarı ödemeye istekli olan satın alıcı olacaktır. İşletme, net varlıklarının ortalama geri dönüş oranından daha fazla kazanabilecek varlık satın aldıysa, sonrasında işletmenin sahipleri net varlıkların gerçek piyasa değerinden daha büyük işletmenin yönetimine fiyatla hakim olacaktır. Ortalama geri dönüş değerinden büyük olan bu değer, diğer işletmelerde ve bu işletmelerin birleşmesinde, tek bir üretim ya da hizmet, alışılmamış müşteri sadakati, büyük bir mekan, mükemmel işletme yönetiminin sonucu olabilir. Bir işletme satın alındığında, satın alma fiyatı, kazanılmış net varlıklarının fiziksel değerini ilk belirlemektedir. Bu varlıkların kayıtlı değerleri, genellikle belirlenen gerçek piyasa değeridir (Marshall, McManus ve Viele, 2004:201).

Şerefıye, bir işletmenin iyi bir şöhreti ve mevcut müşterileriyle faaliyetine devam etmesi, ortakları varlıklarının beklenenden daha fazla kazanç gücüne sahip marka değeri veya iş tecrübesine sahip olması ve şirkette işçi ilişkileri uyumu olan veya ekstra kazançta yol açacağı varsayılan bir değerdir. Şerefıye, bir işletmenin hisse senetlerinin itibari değeri ve işletmenin faaliyet değerini meydana getiren değer olarak ifade edilmektedir. Ayrıca, şerefıye varlıklardan beklenen kârdan daha çok kazançların olması ya da aşırı kâr olması sonucu ortaya çıkan patent ve iş tecrübelerinin parasal değeridir. Şerefıyenin ortaya çıkması ve varlıkların değerlendirilmesi, ortakların paylarını devrettiğinde ortaklık hesabında belirlenebilmektedir. Şerefıye, şirketin kredi değerinin tespitinde dikkate alınmaması ve bilançoda maddi olmayan varlık unsuru olduğundan şirkette fiziksel olarak gözükmeyen bilanço varlıkları arasında gizli değerdir (Pizzey, 2001: 131).

Şerefıye bilançonun aktifinde bir varlık olarak yer almasına karşılık, esas itibariyle bilançodaki diğer varlıklardan farklılık göstermektedir. Şerefıyeyi diğer varlıklardan ayıran en belirgin özellikleri; satılabilen bir varlık olmaması, değerinin subjektif bir değer olması ve işletmenin gelecek kazançlarının bir sonucu olarak ortaya çıkmasından kaynaklanır (Gençoğlu, 2007: 237). Dolayısıyla, şerefıyenin ortaya çıkmasında etkili olan husus, devralınan şirketin sahip olduğu yüksek pazar payı ve bu paydan kaynaklanan sektör ortalamasının üzerinde kâr beklentisi olmasıdır.

Şerefıye, bazen, şirketin başka bir şirketi satın almasında net belirlenebilir varlıklarının işletmenin üstün kazanma gücünü göstermek için ödeyeceği fiyat olarak ölçülebilir ve tanımlanabilir. Bu ihtiyaç, net belirlenebilir varlıklarda normal geri dönüşü ifade etmektedir. Net varlıklar ise, işletmenin varlıklarından, borçlar ile öz kaynaklarının arasındaki farkı ifade etmektedir. Ancak, şerefıye belirlenebilir bir varlık değildir ve şerefıyenin varlığı işletmenin üstün kazanma gücünün

sonucunda ortaya çıkma kabiliyetini göstermektedir. Bir işletmenin üstün kazanma gücüne sahip olması, işletmenin kullanımındaki maddi duran varlıkları üzerinden elde edebileceği normal kârdan daha fazla kâr elde etmesidir (Williams, Haka, Bettner ve Meigs, 2003: 384).

B.GERÇEĞE UYGUN DEĞER KAVRAMI

TMS ve TFRS'lerde gerçeğe uygun değer kavramına sıkça atıfta bulunulmakla birlikte, varlık ve borçların gerçeğe uygun bir biçimde ölçülmesi, değerlendirilmesi ve finansal tablolarda sunulmasının ve finansal tablo kullanıcılarının bilgi ihtiyacının en iyi şekilde karşılanması amaçlanmıştır. Mevcut TMS/TFRS'lerde varlık ve borçların değerlemesinde gerçeğe uygun değer kullanılması öngörülmektedir. Gerçeğe uygun değer, varlıkların özelliğine göre birbirinden farklı şekillerde tespit edilebilmektedir. Örneğin, finansal varlıklar ve satılmaya hazır finansal varlıkların gerçeğe uygun değerinin tespitinde piyasa değeri esas alınırken, alacakların gerçeğe uygun değerinin tespitinde iskonto edilmiş maliyet değeri esas alınmaktadır (Akbulut, 2008: 18).

Muhasebeye değerlendirme ve ölçme işlemlerinde, IFRS'de olduğu gibi farklı ülkelerin genel kabul görmüş muhasebe ilkelerinde de gerçeğe uygun değer kullanılması, bu değer öneminin artırmıştır. Finansal raporlamada değere dayalı finansal performansın gerekliliğinden ve kredi piyasalarında ekonomik karışıklığın mevcut olmasından dolayı gerçeğe uygun değer tartışmaları ortaya çıkmıştır. Gerçeğe uygun değer yaklaşımı, IASB ve Amerikan Muhasebe Standartları Kurulu (FASB) tarafından ele alınmış ve uygulamaya konulmuştur. IAS ve IFRS'lerde gerçeğe uygun değer olarak genelde; piyasa fiyatı, yenileme maliyeti, kullanım değeri, net satış fiyatı ve net gerçekleştirilebilir değerler kullanılmaktadır. FASB tarafından da bu gereksinimlere uyum sağlamak amacıyla 157 nolu standart yayınlanmıştır. Bu standartta gerçeğe uygun değer, değerlendirme ve ölçme tarihinde piyasa katılımcıları arasında kayıtlardaki bir yükümlülüğün transferi için ödeme ya da bir varlığı satın almak için kabul edilen fiyatı olarak tanımlanmıştır (Epstein ve Jermakowicz, 2010: 146-148).

IFRS'de gerçeğe uygun değer muhasebesi ile, yatırımcılar için hisse senedi ve menkul kıymetler borsasında değerlemeler yeniden gözden geçirilerek gerçeğe uygun değere verilen önem artmakta, tarihsel değerlendirme metotları ise artık kullanılmamaktadır. Yatırımcıların bu bakış açısı, artan yatırım analizi gibi artan risk sermayesine dayalı dönemsel varlık değerlemesini gerektirmektedir. Bu bakış, nakit akışı ve kâr faktörlerini normal kılmaktadır. Yatırımcılar, gelir tablosunda görülmeyen hisse senedi etkilerini kapsayan tüm varlık değişimlerinin finansal analizini artırmaktadır. Böylece, IFRS'de gerçeğe uygun değer muhasebesi ile; bankalar, sigorta şirketleri ve işletmelerin hisse senetlerinin kısa vadeli kazançlarında artışa neden olmuştur (sal.oppenheim, 2011: 4).

Gerçeğe uygun değer, bir varlığın normal ticari koşullarda bilgili ve istekli bir satıcı ile bilgili ve istekli bir alıcı arasında el değiştirmesi esnasında belirlenen değişim değeri olarak ifade edilir. Bir başka tanıma göre gerçeğe uygun değer, bir varlığın satılması ile gerçekleşecek olan tahmini bir fiyat veya bir yükümlülüğün yerine getirilmesi için ödenecek olan tahmini bir bedeldir (Gençoğlu, 2007: 8). Gerçeğe uygun değer, günümüz muhasebe uygulamalarında ön plana çıkan bir değerlendirme yaklaşımı olup, muhasebe kuramında cari maliyet yöntemi ile benzerlik göstermekle birlikte, temelde farklı özellikler taşımaktadır. Bu yöntemde genelde bir varlığın yenilenip yenilenmemesi hususu dikkate alınarak varlığın değeri tespit edilmektedir. Gerçeğe uygun değer yönteminde ise, varlığın yenilenebilme durumuna bakılmaksızın bir değer belirleme olayı söz konusudur (Aktaş ve Deran, 2006: 157).

Gerçeğe uygun değer varlıkları değerlemek için uygun bir değerlendirme yöntemi olup, yatırım kararlarını almada ekonomik temsilcilere uygun bilgi sunmaktadır. Gerçeğe uygun değer, finansal piyasaların gerçek durumunu görmede yatırımcılara avantaj sağlamaktadır. Bir başka deyişle, maliyete dayalı yöntemlerin aksine, gerçeğe uygun değer, finansal yatırımlar için fon sağlamak ya da fon tedarik eden kişiler için de piyasa fiyatlarını her zaman kapsayan yararlı bilgiler sunar. Aynı şekilde, bu bilgi, yatırımcılar ve yöneticiler arasında uygun bilgiyi harekete geçirme ve yöneticilerin amaçları için onları kullanmaya neden olur. Sonuç olarak; gerçeğe uygun değer, yatırım kararlarında piyasa aktörlerinin faaliyetleri için, piyasa yönetimi ile ilgili olmaktadır. Ayrıca; finansal tablolarda yatırımcılara güvenli, uygun ve faydalı bilgiler sağlamaktadır (Vinals, 2008: 123).

Gerçeğe uygun değer, cari maliyet değeri ve cari satış değeri olmak üzere iki şekilde karşımıza çıkmaktadır. Bu değerler işlem tarihinde alış ve satış maliyetleri ihmal edilirse birbirlerine eşit olurlar. İşlem tarihinden sonra ise bu fiyatların birbirlerinden farklılaştıkları görülmektedir. Gerçeğe uygun değer yaklaşımındaki amaç; bu farklılıkların finansal tablolarda sunularak, finansal tablo unsurlarının en gerçekçi bir şekilde piyasa fiyatını yansıtmalarının sağlanmasıdır. Ayrıca, bu işlemler gelirin daha kapsamlı bir şekilde raporlanmasının sağlanmasına ilaveten, gelir tablosunun, finansal performansın raporlanmasını da içeren bir yapıya kavuşmasına neden olmuştur. Bu husus, finansal tablolardaki bilgiler ile işletmenin risk durumunun daha gerçekçi bir biçimde yansıtılmasını sağlayacak ve böylece finansal tabloların anlamlılığı, karşılaştırılabilirliği ve kullanılabilirliği artacaktır.

Gerçeğe uygun değer, piyasa değerine dayanmakta olup, günümüzde yaşanan küresel ekonomik kriz, gelecekteki piyasalardaki değişkenlik ve finansal sistemdeki yatırımcıların güven konusundaki zayıflığı, yetersiz risk yönetimi, borçlanma kararlarının zayıflığı ve özellikle finansal kriz dönemlerinde gerçeğe uygun değer muhasebesinin adaletsiz kararlara yol açması sebebiyle eleştirilere neden olmaktadır (Epstein ve Jermakowicz, 2010: 148). Gerçeğe uygun değer kavramına; gerçeğe uygun değere dayalı değerlemedeki dalgalanmalar her zaman

şirketin finansal durumundaki değişimleri yansıtmaması, gerçeğe uygun değer her zaman şirketin gerçek işlemlerine dayanmaması ve varlıkların gerçeğe uygun değerlerinin belirlenmesi genellikle yüksek maliyetli bir süreç olması nedeniyle de eleştiriler getirilmiştir (Demir ve Bahadır, 2007: 70).

Gerçeğe uygun değer muhasebesine; yönetim tarafından yapılan çeşitli öngörüler ve varsayımların yanlış olabileceği ve fırsatçı ve dürüst olmayan yönetim tarafından kazanç sağlamak amacıyla yargı ve varsayımların manipüle edilmesinin söz konusu olmasından dolayı eleştiriler yöneltilmektedir (Özkan ve Terzi, 2009: 19).

C.GERÇEĞE UYGUN DEĞERİN BELİRLENMESİ VE ŞEREFİYE AÇISINDAN ÖNEMİ

Gerçeğe uygun değer belirlenmesinde 3 seviye belirtilmiş ve buna göre gerçeğe uygun değer tespit edilmesi istenmiştir. Girdilerin esas alındığı üç seviyeden oluşan hiyerarşide, her bir seviyedeki girdilerin karakteristik özellikleri birbirinden farklıdır. Birinci seviyede çoğu durumda bu fiyatlar, varlık veya yükümlülüklerin değişiminde kullanılan cari fiyatın en iyi tahminini sağlar. Bundan dolayı böyle bir piyasanın olması halinde bu fiyatlar kullanılmalıdır. İkinci seviyede gözlemlenemeyen girdilerin kullanımı ise ikinci seviyeden sonra olup, bu tür veriler, varlık ve yükümlülüklerin fiyatlanmasında işletmenin piyasa katılımcılarından elde ettiği ekonomik verilerin analizini içermektedir. Üçüncü seviyede ise gerçeğe uygun değer hiyerarşisi, gözlemlenemeyen girdiler yerine, gözlemlenebilir girdilerin kullanılmasına öncelik vermekle birlikte, gerçeğe uygun değer tahmininde girdilerin ağırlığı dikkate alınarak, varlık ve yükümlülüklerin gerçeğe uygun değeri belirlenebilmektedir (Özkan ve Terzi, 2009: 40-41).

Gerçeğe uygun değer belirlenmesi ile ilgili karşılaşılabilecek güçlüklerden birisi, işlem maliyetlerinin gerçeğe uygun değer belirlenirken dikkate alınıp alınmayacağı hususudur. IASB işlem maliyetlerinin varlık veya borçların bir özelliğinden daha ziyade işlemin bir özelliği olduğunu kabul etmektedir. Böylece, işlem maliyetleri gerçeğe uygun değerden ayrı olarak dikkate alınmalıdır. Gerçeğe uygun değer belirlenmesi sırasında karşılaşılabilecek bir diğer güçlük ise piyasanın seçimidir. Çünkü, her varlık veya borcun aktif bir piyasası olmayacağı gibi özellikle finansal araçlar dışındaki varlıkların birden fazla piyasası ve dolayısıyla birden fazla değeri olabilir. Böyle durumlarda, gerçeğe uygun değer hangi piyasada ortaya çıkan değer olacağı başlıca sorun olacaktır (Uluslan, 2008: 140).

Şerefiye, kazanılmış net varlıkların gerçeğe uygun piyasa değerini aşan satın alma fiyatı gerçekleştiğinde, bir işletme devir alındığında sadece muhasebe kayıtlarına aktarılır. Bu tanımlama, IASB tarafından kabul edilmiştir. IASB şerefiyenin, faydalı ömrü boyunca amortismanına tabi tutulacağını ifade etmiştir (Marshall, McManus ve Viele, 2004: 203).

Bir şirketin diğer şirketi satın alması durumunda varlıkların amortismanı, satın alan şirketin defter kayıtlarında gösterilmez. Ayrıca, şirketin satın alınmasında ve finansal tabloların konsolide edilmesinde, mevcut varlıklar, birleşme tarihinde varlıkların konsolide edilerek kazanılması olarak görülmektedir. Uzun vadeli maddi olmayan duran varlıklar, gerçeğe uygun değere dayalı olarak birleşme tarihinde hazırlanan konsolide bilançolarda gösterilmekte, ancak amortismanları hesaplamada gösterilmemektedir. Birleşme tarihindeki hesaplanmış amortismanlar bu varlıkların tarihi maliyetlerini yansıttığı için, birleşme tarihindeki gerçeğe uygun değer, varlıkların konsolide değerlerine dayalı satın alma değerlerini gösterecektir (Baker, Lembke ve King, 2005: 162).

Şirket iktisap edildiğinde şerefiyenin hesaplanması için; hisse senetlerinin ihraç edilmesi ya da devredilmesinde varlıkların gerçeğe uygun değeri ve hisse senetlerinin önceki sahiplerinin borçlarının gerçeğe uygun değeri ölçülmelidir. Hisse senetlerinin devredilmesinde, defter değerinden gerçeğe uygun değer farkı dikkate alındığında, iktisap eden varlıkların gerçeğe uygun değerini yeniden test etmeli ve kâr yada zararı belirlemelidir (Ankarath, Mehta, Ghosh ve Alkafoji, 2010: 311). IFRS’de ve FASB’nin 157 no.lu standardında gerçeğe uygun değer ölçümü için; IFRS de gerçeğe uygun değer tanımının tutarlığı için tek bir dönem belirlenmeli, gözlemlenebilir piyasa düzeyine dayalı değerlendirme verilerinin gerçeğe uygun değerinin ölçülmesinde tekdüzen sağlamak ve gerçeğe uygun değer konusunda finansal tablo kullanıcılarına gerekli bilgi sunmak gerekir (Epstein ve Jermakowicz, 2010: 156).

Şirket hisselerinin iktisap edilmesi durumunda, mevcut varlıkların ve borçların gerçeğe uygun değerinin defter değerini aşması, konsolide edilmiş bilançoda şerefiye olarak gösterilmelidir. Örneğin, şirketin mevcut ortaklarının hisselerinin satın alma fiyatı 272.000 TL, hisse bölünmesi %80, mevcut varlıkların defter değeri 300.000 TL, defter değerinin gerçeğe uygun değeri aşan kısmı 10.000 TL ise şerefiyenin değeri aşağıda hesaplandığı gibi 30.000 TL olarak raporlanmaktadır (Baker, Lembke ve King, 2005: 160).

Mevcut Hisselerin Satın alma Fiyatı	272.000
Hisse Bölünmesi	0,80
Mevcut Varlıkların Toplam Gerçeğe Uygun Değeri	340.000
Defter Değeri	-300.000
Gerçeğe Uygun Değeri	40.000
Defter Değerinin Gerçeğe Uygun Değerini Aşan Kısmı	-10.000
Şerefiyenin Değeri	30.000

Şerefiye, iktisap edilen şirketin defter değerindeki belirlenebilir varlıkları ile borçlarının defter değerinin toplamı arasında farkı ve ödenen fiyat arasındaki fark olarak hesaplanmaktadır. Bu basit hesaplamayla şerefiye, iktisap edilen şirketin defter değeri olarak ekonomik karara az etki yapmasına rağmen, iktisap edilen şirketin ya da grubun varlıklarının tarihsel maliyetini belirlemeyle ilgilidir. İktisap edilmenin muhasebeleştirilmesinde şerefiye, iktisap edilen şirketin ya da grubun tarihsel maliyetini belirleyen varlıkların ve borçlarının gerçeğe uygun değerini değerlemek için iktisap edilen şirket için gereklidir. Böylece, maddi duran varlıklar, maddi olmayan duran varlıklar ve net belirlenebilen varlıkların maliyetinin toplamı, muhasebe sisteminde belirlenebilen varlık ve borçlar arasında paylaştırılmalıdır (Lewis ve Pendrill, 2004: 377).

D. TÜRKİYE FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARINDA ŞEREFİYE VE GERÇEĞE UYGUN DEĞER İLİŞKİSİ

1.Vergi Usul Kanunu ve Muhasebe Sistemi Açısından Şerefiyenin İncelenmesi

Vergi Usul Kanunu'nun 282.maddesinde peştemallıklar olarak ifade edilen şerefiye kayıtlı değer ile değerlendirilmekte ve beş yıl içinde itfa edilmesi gerekmektedir. Ayrıca, VUK 313.maddesine göre de değeri 700 TL'yi aşmayan peştemallıklar istenirse doğrudan gider yazılabilmektedir. Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğinde de şerefiyenin maddi olmayan duran varlıklar grubunda gösterilerek 5 yıl içinde itfa edileceği hükmüne yer verilmiştir.

Şerefiye, maddi olmayan duran varlık olup, amortismanına tabi değildir. Amortisman yerine şerefiye, yıllık olarak değer düşüklüğü testine tabi tutulmaktadır. Şerefiyenin kayıtlı değeri gerçeğe uygun değerini aşmıyor ise, şerefiyede değer düşüklüğü dikkate alınmaz. Ancak, şerefiyenin kayıtlı değeri gerçek değerini aşıyor ise değer düşüklüğü bu aşan değere eşit olarak kaydedilmektedir. Bu testin ayrıntıları ileri bir muhasebe dönemi için daha uygun olmasına karşılık, varlıklarda değer düşüklüğünün finansal tablolara etkisi açıklıkla ortaya konulabilir. Örneğin, bir işletme şerefiye değeriyle 450.000 TL değerle satın alındıktan 3 yıl sonra gerçeğe uygun değeri 270.000 TL olarak belirlenmiştir. Bu durumda varlıkların değer düşüklüğünün finansal tablolarda etkisi $450.000 - 270.000 = 180.000$ TL olarak hesaplanmaktadır. Bu varlıklardaki değer azalışı işletmenin şerefiyesinde 180.000 TL azalışa ve gelir tablosunda ise şerefiyenin varlıklarda değer düşüklüğü giderlerinde de aynı azalışa yol açmıştır (Marshall, McManus ve Viele, 2004: 202).

Genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine göre, şerefiye amortismanına tabi değildir. Bunun yerine, şirketin her yıl şerefiyesinin satın alma değeri cari piyasa

değeriyle ölçülür. Eğer şerefiye değerinde artış olmuş ise, değer artışı ile ilgili herhangi bir kayıt yapılmaz. Ancak, şerefiyenin değeri azalmış ise, sonrasında şirketin şerefiye değerindeki azalış kayda alınmaktadır (Horngren, Harrison ve Walter, 2005: 417). Şerefiye, çeşitli ülkelerin muhasebe standartlarında birbirine benzer nitelikte tanımlanmıştır. Ancak, şerefiye kavramı, sadece varlıkların satın alınmasında oluşan bir değer farkı olarak ifade edilmektedir.

Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'nde 261 No.lu Şerefiye Hesabı için *“bir işletme devralınırken katlanılan maliyet ile söz konusu işletmenin rayiç bedelle hesaplanan net öz varlıklarının değeri arasındaki olumlu farkların izlenmesinde kullanılır. Şerefiye hesaplanırken rayiç bedelin tespit edilmemesi halinde, net defter değeri esas alınır”* şeklinde açıklamaya yer verilmiştir. Şerefiye hesabı için hesaplanan değer, genellikle bir işletmenin devralınması halinde ortaya çıkmaktadır.

TMS 8- Muhasebe Politikaları, Muhasebe Tahminlerinde Değişiklikler ve Hatalar Standardı'na göre, bir muhasebe politikasındaki değişiklik olduğu sürece, her ara dönemde ve her hesap döneminde aynı muhasebe politikaları uygulanması zorunludur. Bu çerçevede şerefiye'de meydana gelecek olası muhasebe politikaları ve muhasebe tahminlerindeki değişikliklerin işletmenin finansal tablolarında sunulması gerekir.

TFRS 3: İşletme Birleşmeleri Standardı'nda ise şerefiye, satın alma bedeli ile edinilen işletmenin azınlık paylarının tutarı arasındaki fark olarak tanımlanmıştır. TFRS 3 Standardı'nda şerefiye tutarının, iktisap edenin iktisap oranı değil, ortaklık oranı %100'den az olsa bile hesaplama tüm işletme bazında yapıp, muhasebeleştirilmesine izin verilmektedir. Bu yöntem ise, tam şerefiye adı verilmektedir. Ayrıca, TFRS 3 Standardı'nın 51.maddesine göre, işletme birleşmesi sırasında ortaya çıkan şerefiye; maddi olmayan duran varlıklardan ayrı olarak muhasebeleştirilir. İşletme birleşmesi sırasında ortaya çıkan şerefiye her dönem sonu itibariyle veya gerekliyse TMS 36 Standardı hükümlerine göre değer düşüklüğü testine tabi tutulmaktadır. Değer düşüklüğü tespit edilir ise, şerefiyenin değeri düşürülmektedir.

Şerefiye konusunda muhasebe standartları ile ilgili düzenlemelere, SPK ve BDDK'nın yayınladıkları muhasebe standartlarında da rastlanmaktadır. Sermaye Piyasası Kurulu tarafından yayınlanan “Sermaye Piyasasında Konsolide Mali Tablolar ve İştiraklerin Muhasebeleştirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar” Hakkında XI seri, 21 no.lu tebliğinde pozitif şerefiye olarak konsolide bilançonun aktifinde ayrı bir kalemde gösterilir. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'na Yayınlanan Muhasebe Uygulama Yönetmeliğine İlişkin 6 sayılı tebliğde “Banka Birleşmeleri ve Devirleri ile Bankalarca İktisap Edilen Ortaklıkların Muhasebeleştirilmesi” Standardında ise pozitif şerefiyenin aktifte Maddi Olmayan Duran Varlıklar grubu içerisinde ve negatif şerefiyenin de yine Maddi Olmayan Duran Varlıklar grubu içerisinde (-) olarak gösterilmesi gerektiği belirtilmektedir.

Şerefiye hesabı, maddi olmayan duran varlık niteliği taşımakla birlikte değerlendirilmede TFRS 3 şirket Birleşmeleri Standardı kapsamında maddi olmayan duran varlıklardan farklı ölçümlemeye tabi tutulmaktadır. Bu varlık kalemine ait amortisman uygulamasına 142 numaralı Finansal Muhasebe Standardı ile 2001 yılında son verilmiştir. Görüldüğü gibi, Türkiye’de farklı standart ve düzenlemeler içerisinde şerefiye konusuna yer verilmiş ve bu düzenlemelerde muhasebe uygulamaları açısından özellikle değerlendirme hususunda bir tekdüzelilik sağlanamamıştır. Dolayısıyla şerefiye, çeşitli finansal raporlama standartlarında benzer şekilde tanımlanmasına rağmen değerlendirme açısından Türk Vergi mevzuatları açısından farklılık göstermektedir. TFRS 3 Standardının 54.maddesinde, şerefiyenin itfa edilmesine izin verilmemektedir. Şerefiye izleyen dönemlerde düzenli olarak değer düşüklüğü testine tabi tutulmakta, varsa birikmiş değer düşüklüğü karşılığı indirildikten sonraki maliyeti ile değerlendirilmektedir.

Yukarıdaki açıklamalarda, şerefiyeye ilişkin amortisman uygulamasının sona erdiği belirtildi. Ancak, şimdiki uygulama ise sektör ortalamasının üzerindeki kârlılık tamamen ya da kısmen ortadan kalkması durumunda aktifler arasına kaydedilen şerefiye tutarı üzerinde düzeltmelere gidileceği şeklindedir. Net defter değeri, geri kazanılabilir değerden fazla olduğunda, net defter değeri ile gerçeğe uygun değer arasındaki fark gider yazılarak muhasebeleştirilecektir. Diğer bir şekilde ifade edecek olursak, şerefiyenin net defter değeri, gerçeğe uygun değere eşit bir rakama gelinceye kadar azaltılacaktır (Akışık, 2003: 89).

2.TFRS 3 Açısından Gerçeğe Uygun Değer ve Şerefiye İlişkisi

Şerefiye, mevcut varlık ve borçların elde etme maliyetlerini temsil eden yeni mevcut hisse senetlerinin satın alma fiyatını göstermektedir. Şerefiye, işletme birleşmesinde ve iktisabında ortaya çıkmaktadır. Ancak, şerefiye, amortismanla konu olmamakta ve ekonomik ömrü boyunca varlıklarda değer düşüklüğü olduğunda her yıl teste tabi tutulmakta ve maddi olmayan bir varlık olarak tanımlanmaktadır. Şerefiye TFRS 3 Standardında; edinilen işletmenin üstün kazanma gücüne bağlı olarak, alıcının edinen işletmenin bilançosundaki tanımlanabilir net varlıklarının ve borçlarının gerçeğe uygun değerinin üzerinde ödeme yaptığını varsaymaktadır (Walton ve Aerts, 2006: 314). İşletmenin üstün kazanma gücü; ticari marka, müşteri ilişkileri, patentler, bilgi birikimi, üstün yönetim kadrosu, sosyal ve iş bağlantıları, iyi bir isim, var olan müşteri portföyü ve işgücüsüyle ilgili maddi olmayan varlıklar sonucunda ortaya çıkmaktadır. İşletmenin defter değeri ile piyasa fiyatı arasındaki fark olan net varlık olarak kaydedilen şerefiye, bu maddi olmayan varlıklar işletme satın alınmadan ya da birleşmesi olmadan finansal tablolarda gösterilmemektedir (Catty, Vadron ve Isom, 2010: 207).

Edinen işletmenin gelecek dönemlerde ekonomik faydalar sağlayacağı ve üstün kazanma beklentisi ile ödediği pozitif şerefiyenin işletmenin aktifinde yer alması, edinilen işletmenin tanımlanabilir varlıklar ve yükümlülüklerinin net gerçeğe uygun değerinin birleşme maliyetini aşması durumunda ortaya çıkan negatif şerefiyenin ise sonuç hesaplarında muhasebeleştirilmesi benimsenmiştir (Ersoy ve Buyruk, 2005: 21). Edinen işletme, negatif şerefiye olarak nitelenen tutarı sonuç hesaplarına yansıtma öncesinde, edinilen işletmenin varlık ve yükümlülüklerinin tespitini ve gerçeğe uygun değerlerinin ölçümü ile birleşme maliyetinin ölçümünü yeniden gözden geçirmeli ve fazla ortaya çıkan negatif şerefiye tutarını sonuç hesaplarına aktarmalıdır. Negatif şerefiye, edinilen işletmenin tanımlanabilir varlıklar, yükümlülükler ve koşullu yükümlülüklerinin gerçeğe uygun değerinin ölçülmesindeki hatalardan ortaya çıkabileceği gibi, söz konusu varlık ve yükümlülüklerin net gerçeğe uygun değerinin doğru olarak yansıtılmamış olmasında da kaynaklanabilir. Ayrıca, muhasebe standartlarından kaynaklanan bir kurala bağlı olarak, edinilen işletmenin tanımlanabilir net varlıklarının gerçeğe uygun değerleri dışında bir tutarda ölçülmesi söz konusu olabilir (Alagöz ve Kağıtçı, 2009: 1210).

Şerefiye, farklı muhasebe yöntemleri kullanarak işletmeler arasında finansal tabloların karşılaştırılmasında önemli etki yapmaktadır. Böylece şerefiye, şerefiye hariç finansal tablolardaki finansal oranların karşılaştırılması, şerefiye zararı veya şerefiyenin amortismanı hariç verilerinin kullanılarak faaliyet trendinin belirlenmesi, işletmenin iktisabında üstün kazanma gücü ve net varlıklarla ilişkili satın alma fiyatının muhasebede dikkate alınarak gelecekte işletme birleşmelerini değerlendirmektedir (Greuning, 2009: 62).

TFRS 3 Standardı'nda şerefiye; iktisap eden işletmenin ortaklık oranı dikkate alınarak değil, tüm işletme için hesaplanır. Tüm işletme bazında hesaplanan şerefiye, ana ortaklık ve azınlık payı olarak ayrılarak raporlanır. Şerefiyenin hesaplanmasındaki bu önemli değişiklik finansal raporlama standartlarındaki gerçeğe uygun değerle değerlendirme yönündeki eğilimin göstergesidir. İktisap edilen işletme, gerçeğe uygun değeri ile değerlendirilmekte ve bu değerle, iktisap edilen işletme tarafından raporlanmaktadır. İktisap edilen işletme, tüm işletme bazında gerçeğe uygun değeri ile değerlendirildiği için, azınlık payları da işletmenin gerçeğe uygun değeri üzerinden hesaplanmaktadır. Söz konusu hesaplamada şerefiyenin dağıtımında toplam şerefiyenin hesaplanması, ana ortaklık payının hesaplanması ve toplam şerefiyeden ana ortaklık payı düşülerek azınlık payı hesaplanması olmak üzere üç yol takip edilmektedir. Toplam şerefiye, işletmenin gerçeğe uygun değerinden net belirlenebilir varlıklarının indirilmesi suretiyle hesaplanır. Ana ortaklık payına düşen şerefiyenin hesaplanması için, iktisap edenin elde ettiği ortaklık payının, gerçeğe uygun değerinden, iktisap edilen işletmenin net belirlenebilir varlıklarından iktisap edene düşen pay çıkarılmaktadır. Azınlıklara düşen şerefiye payı ise, toplam şerefiyeden, ana ortaklığa düşen

şerefiye tutarının indirilmesiyle hesaplanmaktadır (Örten, Kaval ve Karapınar, 2009: 708-709).

İşletme birleşmelerinin muhasebeleştirilmesi sürecinde ilk yapılması gereken, işletme birleşme maliyetinin ve edinilen işletmeye ait tanımlanabilir varlıklar ve yükümlülüklerin gerçeğe uygun değerlerinin ölçülmesi ve belirlenmesidir. Edinilen işletmenin tanımlanabilir varlıkları, yükümlülükleri ve koşullu yükümlülüklerinin gerçeğe uygun değerlerinin veya birleşme maliyetinin sadece geçici olarak belirlenebilmesi nedeniyle, birleşmenin gerçekleştiği dönemin sonunda birleşmenin ilk kez muhasebeleştirilmesinde yapılmak zorundaysa, edinen işletme söz konusu geçici değerler üzerinden birleşme işlemini muhasebeleştirir. Edinen, ilk kez muhasebeleştirilmenin tamamlanabilmesi için bu geçici değerlerle ilgili olarak düzeltme kaydı yapabilir. Düzeltme gerektiren bir durum tespit edildiğinde bu düzeltmenin, gerek varlık veya yükümlülük tutarı üzerindeki etkisi, gerekse hesaplanan şerefiye veya varsa kâr/zarar üzerindeki etkisi ayrı ayrı ele alınmalıdır.

TFRS 3 Standardı'nın 33. maddesine göre, edinen işletme, şerefiyenin tutarını, transfer edilen öz kaynak paylarının birleşme tarihindeki gerçeğe uygun değeri yerine edinilen işletmenin öz kaynak paylarının birleşme tarihindeki gerçeğe uygun değerini kullanarak belirler. Herhangi bir bedelin transfer edilmediği işletme birleşmelerinde, şerefiyenin tutarını belirlemek için edinen işletme, transfer edilen bedelin birleşme tarihindeki gerçeğe uygun değeri yerine, bir değerlendirme tekniği kullanılarak belirlenmiş edinilen işletmedeki payının birleşme tarihindeki gerçeğe uygun değerini kullanır.

TFRS 3 Standardı'nın EK B Uygulama Rehberi'nde şerefiyenin veya pazarlıklı satın almadan kaynaklanan kazancın ölçülmesine yer verilmiştir. Edinen işletme; bir bedel transfer edilmeksizin gerçekleşen bir işletme birleşmesinde, şerefiyenin veya pazarlıklı satın almadan kaynaklanan kazancın ölçülmesi için transfer edilen bedelin edinme tarihli gerçeğe uygun değeri yerine edinilen işletmedeki payının edinme tarihli gerçeğe uygun değerini koymalıdır. Edinen işletme edinilen işletmedeki payının edinme tarihli gerçeğe uygun değerini, içinde bulunulan duruma uygun olan veya uygulanması için yeterli veri bulunan bir veya daha fazla değerlendirme tekniği kullanarak ölçmelidir. Birden fazla değerlendirme tekniğinin kullanılması durumunda, edinen işletme söz konusu tekniklerin sonuçlarını kullanılan girdilerin ihtiyaca uygunluk ve güvenilirlikleri ile mevcut verilerin kapsamını göz önünde bulundurarak değerlendirmelidir.

İşletme birleşmesinde elde edilen şerefiye, TMS 36 Standardına göre, bireysel olarak tespit edilmeleri ve ayrı olarak muhasebeleştirilmeleri imkanı olmayan varlıklardan beklenen gelecekteki ekonomik yararlar için devralan tarafından yapılan ödemeyi ifade eder. Şerefiye, diğer varlıklardan veya varlık gruplarından bağımsız olan nakit akışları yaratmaz ve genellikle birden fazla nakit yaratan birimin nakit akışına katkıda bulunur. Şerefiye bazen, zorunlu olarak

bireysel nakit yaratan birimlere değil, sadece nakit yaratan birimler grubuna dağıtılabilir.

Söz konusu açıklamalar çerçevesince, şerefiyenin hesaplanmasına ve dağıtımına ait sayısal bir örnekle açıklayalım. Örnek olarak, AKIN işletmesi, ERTÜRK A.Ş.'nin % 80'ini temsil eden hisse senetlerini 20.12.2010 tarihinde 5.250.000. TL'den satın almıştır. İşletmenin gerçeğe uygun değeri ise 6.250.000. TL'dir. Satın alma tarihi itibarıyla, ERTÜRK A.Ş.'nin belirlenebilir varlıklarının ve kaynaklarının gerçeğe uygun değerleri sırasıyla 7.000.000. TL ve 2.500.000. TL'dir. Şerefiyenin hesaplanması ve dağıtımı aşağıdaki gibi hesaplanır.

Şerefiyenin Hesaplanması	TL
İşletmenin Gerçeğe Uygun Değeri	6.250.000
Net Belirlenebilir Varlıklar(7.000.000-2.500.000=4.500.000. TL)	- 4.500.000
Şerefiye Tutarı	1.750.000
Şerefiyenin Dağıtım	
Ana Ortaklık Şerefiye Payı	
Ana Ortaklık Payının Gerçeğe Uygun Değeri	5.250.000
Net Belirlenebilir Varlıklardan Ana Ortaklığa Düşen Pay (4.500.000x0,80=3.600.000 TL)	- 3.600.000
Ana Ortaklık Şerefiye Payı	1.650.000
Azınlık Şerefiye Payı	
Şerefiye Tutarı	1.750.000
Ana Ortaklık Şerefiye Payı	- 1.650.000
Azınlık Şerefiye Payı	100.000

3.TMS 12 Açısından Şerefiye

Şerefiye, işletmelerin devralınması esnasında, işletme için ödenen bedelle gerçeğe uygun piyasa değeri ile net varlıklarının değeri arasındaki pozitif farktır. Kaliteli üretim yapma niteliği, işletmenin kuruluş yeri ve şöhreti gibi faktörler şerefiyenin niteliğini belirten önemli değer unsurlarıdır (Edmands vd., 2007: 220).

İşletme birleşmelerinde, varlıkların veya yükümlülüklerin konsolide bilançoya gerçeğe uygun değerleriyle alınmaları sonucunda defter değerleri ile

vergiye esas değerleri arasında oluşan geçici farklar nedeniyle ertelenmiş vergiler oluşabilecektir. İşletme birleşmelerinde oluşan bu ertelenmiş vergiler ise birleşmede dikkate alınacaktır. Dolayısıyla, bu ertelenmiş vergiler birleşme sırasında oluşan şerefiyeyi etkilemektedir. Ancak, bu durum işletme birleşmelerinde oluşabilecek ertelenmiş vergilerin muhasebeleştirilmesine engel değildir. TMS-12 “Gelir Vergileri” Standardına göre ise şerefiyenin muhasebeleştirilmesi sırasında ortaya çıkan ertelenmiş vergi borcu muhasebeleştirilememektedir (Kırılıoğlu ve Şişman, 2010: 78).

İşletme birleşmeleri sırasında şerefiye olduğu durumlarda; şerefiyelerin itfası ile ilgili muhasebe standartları ve vergi mevzuatının farklı hükümler içermesi halinde şerefiyenin defter değeri ile sıfır olan vergiye esas değeri arasındaki fark vergilendirilebilir bir geçici fark olacaktır. Ancak, TMS-12 “Gelir Vergileri” Standardı, bu vergilendirilebilir geçici farklar nedeniyle ortaya çıkan ertelenmiş vergi borcunun muhasebeleştirilmesine izin vermemektedir. Çünkü standarda göre şerefiye bir kalan tutar olarak hesaplanır ve eğer ertelenmiş vergi borcu muhasebeleştirilecek olursa bu durum şerefiyenin defter değerinin artmasına neden olacaktır (TMS 12: 15-21).

Ayrıca, şerefiyenin ilk muhasebeleştirilmesinde ortaya çıktığı için muhasebeleştirilmemiş olan ertelenmiş vergi borcunda sonraki dönemlerde meydana gelen azalmalar da, ertelenmiş vergi borcu şerefiyenin ilk muhasebeleştirilmesi nedeniyle ortaya çıktığı için muhasebeleştirilmez. Şerefiye ile ilgili vergilenebilir geçici farkların ertelenmiş vergi borçları ancak şerefiyenin ilk muhasebeleştirilmesi esnasında doğmamış olmaları koşuluyla muhasebeleştirilir (TMS 12:21-A-B).

Standartta yer alan hükümler dikkate alındığında şerefiyenin ilk muhasebeleştirilmesi sırasında ortaya çıkan vergiye tabi geçici farklar nedeniyle ertelenmiş vergi borcu muhasebeleştirilemez. Ancak işletme birleşmesinde ortaya çıkan şerefiyenin defter değerinin vergiye esas değerinden düşük olması durumunda, söz konusu fark bir ertelenmiş vergi varlığına neden olur. Kullanılabilir geçici farklara karşı vergilendirilebilir mali kâr kullanılabilir olduğu sürece, şerefiyenin daha önceki muhasebeleştirilmesinde ortaya çıkan söz konusu ertelenmiş vergi varlığı işletme birleşmesinin bir parçası olarak muhasebeleştirilir (TMS 12: 32-A). Standard’daki hükümler dikkate alındığında; işletme birleşmelerinde oluşabilecek geçici farklar nedeniyle ortaya çıkacak olan ertelenmiş vergiler işletme birleşmesinin bir parçası olarak muhasebeleştirilecektir. Ancak birleşmede oluşan pozitif şerefiyenin ilk defa muhasebeleştirilmesi sırasında, şerefiyenin itfasına ilişkin standart hükümleri ile vergi mevzuatının farklı hükümler içermesi halinde ise oluşabilecek ertelenmiş vergi borcu muhasebeleştirilemeyecektir.

TFRS-3 “İşletme Birleşmeleri” Standardı uyarınca, bir işletme, elde etme tarihinde, belirlenebilen varlık olarak TMS-12 “Gelir Vergileri” Standardı’nda yer

alan muhasebeleştirme kriterlerinin yerine gelmesi koşuluyla ertelenmiş vergi varlığı veya belirlenebilen borç olarak ertelenmiş vergi borcu muhasebeleştirir. Başka bir deyişle, bu ertelenmiş vergi varlıkları veya borçları şerefiyeyi, elde etmenin maliyetinin devralınan şirketin tanımlanabilen varlıklarının net gerçeğe uygun değerlerinin, borçlarının ve koşullu borçlarının toplamını aşan kısmını etkiler. Ancak, bir işletme şerefiyenin ilk muhasebeleştirilmesinden kaynaklanan ertelenmiş vergi borcunu muhasebeleştirmez.

4. TMS 36 Açısından Şerefiye ve Nakit Yaratan Birimler

Nakit yaratan bir birim TMS 36 standardının 6.maddesinde, diğer varlıkların veya varlık gruplarının nakit girişlerinden büyük ölçüde bağımsız nakit girişleri yaratan tanımlanabilir en küçük varlık grubu olarak ifade edilmiştir.

Şerefiye, maddi olmayan duran varlıklar için yıllık olarak test edilmektedir. Ancak, şerefiye diğer varlıklardan bağımsız nakit akımı yaratamadığından tek başına değer düşüklüğü testine tabi tutulmaz. Değer düşüklüğü testi yapılabilmesi için, şerefiyenin elde edildiği tarihten itibaren birleşmenin sinerjisinden yarar sağlaması beklenen nakit yaratan birim veya birimlere dağıtılması gerekir. Şerefiye, dolayısıyla şerefiyenin dağıtılacağı nakit yaratan birim veya birimler grubu, her yıl değer düşüklüğü incelemesine tabi tutulur (Ankarath vd., 2010: 211). Şerefiyede değer düşüklüğü, şerefiyenin gerçeğe uygun değeri ile defter değeri arasındaki fark olarak tanımlanmaktadır. Şerefiyede değer düşüklüğü hesaplaması kolay olmamakla birlikte, değer düşüklüğü sadece gerçeğe uygun değer ile defter değeri arasındaki fark da değildir. Söz konusu hesaplama için maddi ve maddi olmayan duran varlıkların değerlendirme yöntemlerinin ve satın alım fiyatlarının ve bunların varlıklara dağılımının bilinmesi gerekir (Terzi, 2009: 107).

Şerefiye, işletmenin iktisap tarihinde, ortak girişim, şarta bağlı mevcut borçlarının, yükümlülüklerinin ve tanımlanabilir varlıklarını gerçeğe uygun değerlerinin grup hisselerinin elde etme maliyetlerini aşan kısmını ifade etmektedir. Mevcut ve ortak girişim aracılığıyla hisselerin elde edilmesinde şerefiye, maddi olmayan duran varlıkları kapsamaktadır. Ortak girişim amacıyla hisse senetlerinin elde edilmesinde ise şerefiye, yatırılan varlıkları göstermektedir. Şerefiye, maddi olmayan duran varlık olmakla birlikte, değer düşüklüğü ve değer düşüklüğü ile elde etme maliyeti arasındaki fark yıllık olarak test edilmektedir (Ankarath vd., 2010: 314).

Bir varlığın değer düşüklüğüne uğramış olabileceğine ilişkin bir belirtinin bulunması durumunda, söz konusu varlığın geri kazanılabilir tutarı tahmin edilir. Söz konusu varlığın geri kazanılabilir tutarının tahmin edilmesinin mümkün olmadığı durumda, işletme varlığın ait olduğu nakit yaratan birimin geri kazanılabilir tutarını tespit eder. Şerefiyenin dağıtıldığı nakit yaratan birimin geri kazanılabilir tutarı, defter değerinden düşük olduğu durumlarda bu değer

düşüklüğü zararı muhasebeleştirilir. Nakit yaratan bir birimin değer düşüklüğü zararı söz konusu birimin varlıkları arasında nasıl dağıtılmalıdır konusu ise önemlilik arz eden husustur. Nakit yaratan bir birimin değer düşüklüğü zararı, söz konusu varlıkların defter değerini azaltmak için önce, nakit yaratan birime veya nakit yaratan birim grubuna dağıtılan şerefiyenin değerini azaltacak şekilde; ve sonra, ilgili birimin diğer varlıklarına, her bir varlığın defter değeri oranında dağıtılmalıdır. Değer düşüklüğünün konusunun kalmadığı veya azaldığı yönünde bir belirtinin bulunması halinde, geri kazanılabilir değer yeniden tespit edilir.

Şerefiyenin dağıtıldığı nakit yaratan bir birimin yıllık değer düşüklüğü testi, her yıl aynı zamanda olmak koşuluyla, bir yıllık dönemin herhangi bir zamanında yapılabilir. Farklı nakit yaratan birimler, farklı zamanlarda değer düşüklüğü testine tabi tutulabilir. Ancak, şerefiyenin bir kısmının veya tamamının, cari yıllık dönemde gerçekleşen bir işletme birleşmesinde elde edilen nakit yaratan bir birime dağıtılmış olması durumunda, söz konusu birim cari yıllık dönemin bitiminden önce değer düşüklüğü testine tabi tutulur.

5.TMS 36'ya Göre Şerefiyeye İlişkin Değer Düşüklüğü ve Muhasebeleştirilmesi

Şerefiyenin dağıtıldığı nakit yaratan birimdeki varlıklarda değer düşüklüğü belirtisi ortaya çıkarsa, ilk olarak şerefiye hariç tutularak ilk bu varlıklar, sonra ilgili nakit yaratan birim, daha sonra da nakit yaratan birim grubu olarak test edilir ve değer düşüklüğü zararı kaydedilir. Şerefiyenin dağıtıldığı nakit yaratan bir birimin değer düşüklüğü testinde dikkat edilecek bir başka husus da birleşmedeki toplam şerefiyedeki azınlık paylarının hesaplara dahil edilmemesi gereğidir. Şerefiye sadece ana ortaklığın payına göre kaydedildiği için, değer düşüklüğü zararı ana ortaklık ve azınlık payı arasında paylaşılır ve sadece ana ortaklığa düşen değer düşüklüğü şerefiye değer düşüklüğü zararı olarak kaydedilir (Aksu, 2007: 942).

Şerefiyenin dağıtıldığı nakit yaratan birimi oluşturan varlıkların değer düşüklüğü açısından, şerefiyeyi ihtiva eden birimle aynı zamanda test edilmeleri durumunda, şerefiyeyi ihtiva eden birimden önce teste tabi tutulurlar. Benzer şekilde, şerefiyenin dağıtıldığı nakit yaratan birimler grubunu oluşturan birimlerin, değer düşüklüğü açısından şerefiyeyi ihtiva eden birim grubu ile aynı zamanda test edilmeleri durumunda, nakit yaratan birimler şerefiyeyi ihtiva eden birim grubundan önce teste tabi tutulurlar. Şerefiyenin dağıtıldığı bir nakit yaratan birimin değer düşüklüğü testinin yapılması sırasında, şerefiyeyi ihtiva eden birimdeki bir varlığın değer düşüklüğüne uğramış olabileceğine ilişkin bir belirti ortaya çıkabilir. Bu gibi durumlarda, işletme, şerefiyeyi ihtiva eden nakit yaratan birimden önce ilgili varlığı değer düşüklüğü açısından test eder ve varsa, önce söz konusu varlığın değer düşüklüğü zararını muhasebeleştirir.

TMS 36 standardı, şerefiyeye ilişkin olarak muhasebeleştirilen değer düşüklüğü zararının daha sonraki bir dönemde iptal edilmesine veya azaltılmasına izin vermez. Bir işletme, şerefiyeden başka bir varlık için önceki dönemlerde ayrılmış değer düşüklüğü zararının bundan böyle mevcut olmayacağı veya azalmış olabileceği yönünde bir belirti olup olmadığını her raporlama tarihinde değerlendirir. Böyle bir belirtinin olması durumunda, işletme, ilgili varlığın geri kazanılabilir tutarını tahmin eder. Şerefiye haricinde, bir varlık için önceki dönemlerde muhasebeleştirilen bir değer düşüklüğü zararı, sadece anılan varlığın geri kazanılabilir tutarının belirlenmesinde kullanılan tahminlerde, son değer düşüklüğü zararının muhasebeleştirilmesinden bu yana herhangi bir değişiklik meydana gelmiş olması durumunda iptal edilir.

Şerefiye haricindeki bir varlığın defter değerinde, önceki dönemlerde ilgili varlık için değer düşüklüğü muhasebeleştirilmemiş olsaydı ulaşacağı defter değerinin üzerindeki bir artış, yeniden değerlemedir. Böyle bir yeniden değerlemenin muhasebeleştirilmesinde, işletme varlığın tabi olduğu Standardı uygular.

Yeniden değerlendirilmiş bir varlığın değer düşüklüğü zararının iptali, TMS 16 Standardına göre yeniden değerlendirme artışı olarak dikkate alınır. Yeniden değerlendirilmiş bir varlığın değer düşüklüğü zararının iptali, doğrudan, yeniden değerlendirme fazlası adı altında öz kaynağa alacak kaydedilir. Ancak, iptal edilen değer düşüklüğü zararının, yine aynı yeniden değerlendirilmiş varlık ile ilgili olarak daha önce kâr veya zararda muhasebeleştirilen değer düşüklüğü zararına isabet eden bölümü, kâr veya zararda muhasebeleştirilir. Şerefiye hariç, nakit yaratan bir birime ilişkin olarak muhasebeleştirilen değer düşüklüğü zararının iptali; ilgili birimin varlıklarına, bu varlıkların defter değerlerine göre oransal olarak dağıtılır.

Değer düşüklüğü, Türkiye vergi mevzuatına göre gider olarak kabul edilmemektedir. Söz konusu değer düşüklüğü nedeniyle ticari kâr ile mali kâr arasında geçici değil sürekli bir fark oluşacaktır. Bu durumda şerefiye değer düşüklüğü nedeniyle ertelenmiş vergi oluşması söz konusu değildir. Başka bir ifadeyle, cari dönemde ticari kârın hesabında dikkate alınan bu değer düşüklüğü mali kârın hesabında kanunen kabul edilmeyen gider olarak dikkate alındığından vergi matrahında bir artışa neden olacak ve cari dönemde bu artış nedeniyle ödenen vergi izleyen dönemlerde indirimine konu olamayacaktır. Ayrıca, TMS-36 “Varlıklarda Değer Düşüklüğü” Standardı’na göre şerefiye değer düşüklüğü karşılığının iptali de mümkün değildir. Bu nedenle TMS/TFRS’ler açısından bakıldığında da şerefiye değer düşüklüğü karşılığı nedeniyle geçici değil sürekli bir fark oluşacaktır (Kırlioğlu ve Şişman, 2010: 82).

6. TMS 38 Açısından Şerefiye

Şerefiye, şirkete yatırılan sermayenin ortalama geri dönüşünü ortaya koyabilme yeteneğini düzenleyen değerleri gösteren maddi olmayan bir duran varlıktır. Bu durum, şirketin markasının tanınmışlığı, kaliteli üretim niteliği, iyi işçi ilişkileri ve etkin yönetimi kapsayan unsurların birleşiminin sonucunda ortaya çıkmaktadır. Şerefiye, işletmenin satın alma fiyatı, kayıtlı net varlıklarının gerçeğe uygun değerinin üstünde şirkete ödemeye razı olunan değerini aşması halinde ortaya çıkar (Ainsworth ve Denies, 2007: 463). Böylece, şerefiye işletmenin bilanço kalemlerinde varlık olarak ifade edilecektir. Bu ilave ödemeyi ifade eden şerefiye, müşteri ilişkileri, çalışma becerileri, kaliteli üretim gibi yarar sağlayan maddi olmayan değerlerin kazanılmasından kaynaklanmaktadır. Sözü edilen bu bilanço kalemlerinin normal olarak ölçülmesi güçtür. Ancak, işletme uygun bir fiyatla satın alındığında, ödeme tutarı ölçme için temel unsur olarak kabul edilebilir. Ayrıca, şerefiye, bilançoda kayıtlı ve muhasebe varlıkları olarak dikkate alınabilir (Atrill ve McLaney, 2004: 34).

TMS 38 Standardı'nın kapsamı içindeki bir kalem maddi olmayan duran varlık tanımına uymaz ise, onu elde etmek ya da işletme içinde yaratmak için katlanılacak harcamalar, oluştukları anda gider olarak muhasebeleştirilir. İlgili kalemin bir işletme birleşmesi sırasında elde edilmiş olması durumunda, söz konusu kalem, elde etme tarihinde muhasebeleştirilen şerefiyenin bir parçasını oluşturur.

TMS 38 standardında maddi olmayan duran varlık tanımı, maddi olmayan duran varlığın şerefiyeden ayrı olarak belirlenebilmesini gerektirir. Bir işletme birleşmesinde muhasebeleştirilen şerefiye, bir işletme birleşmesinde elde edilen, bireysel olarak tespit edilmeyen veya ayrı olarak muhasebeleştirilmeyen diğer varlıklardan kaynaklanan gelecekteki ekonomik yararları ifade eden bir varlık olarak dikkate alınmıştır.

Satın alma yoluyla ortaya çıkan şerefiyenin yanında, işletme içinde ortaya çıkan şerefiye de söz konusudur. TMS 38 standardında, şerefiye ister bir bedel ödenerek satın alınmış olsun, isterse işletme içinde ortaya çıkmış olsun işletme bilançosunda varlık olarak raporlanmamaktadır. Bu sebeple, TFRS'ye uygun bilançolarda şerefiye maddi olmayan duran varlıklar içinde sınıflanmaz. Ancak, tekdüzen hesap planında maddi olmayan duran varlıklar grubu içerisinde yer almaktadır. Ayrıca şerefiye, başka bir işletmenin öz kaynaklarının defter değerlerinin üzerinde bir bedel ödenerek satın alındığı veya işletme birleşmesinin olması durumlarında ortaya çıkmaktadır. Söz konusu bir bedel ödenmesi, vergi kanunlarına uygun olarak hesaplanması gereken kârdan indirim konusu yapılacağını gösterir.

SONUÇ

Gerçeğe uygun değer, bir varlığın satılması ile gerçekleşecek olan fiyat veya bir yükümlülüğün yerine getirilmesi için ödenecek olan bedeli ifade etmektedir. İşletmenin satın alınmasında varlıklarının kayıtlı değeri ile tüm varlıklarının piyasa değeri arasındaki fark ise şerefiye olarak tanımlanır. Şerefiye bir işletme devralınırken katlanılan maliyet ile söz konusu işletmenin rayiç bedelle hesaplanan net varlıklarının değeri arasındaki olumlu farkı ifade etmektedir. Şerefiye hesaplanırken rayiç bedelin tespit edilmemesi halinde, net defter değeri esas alınmaktadır. Şerefiye hesabı için hesaplanan değer, genellikle bir işletmenin devralınması halinde ortaya çıkmaktadır. Ayrıca, şerefiye bir işletmenin iyi bir kuruluş yerinin olması, iyi bir şöhrete ve iş hacmine sahip olması ve rakip işletmelerden daha fazla kâr elde etmesini sağlamak amacıyla ortaya çıkmaktadır.

IFRS/TFRS 3 standardında şerefiyenin hesaplanmasında, alış maliyetinin esas alınmasına son verilip, işletmenin gerçeğe uygun değerinin dikkate alınmasını zorunlu hale getirmiştir. TFRS 3 standardına göre şerefiye, işletmenin gerçeğe uygun değerinden net belirlenebilir varlıklarının indirilmesi suretiyle hesaplanmaktadır. TFRS 3 Standardı, şerefiyenin edinilen işletmenin üstün kazanma gücü sonucunda ortaya çıktığını ve gelecekte bu imkanı kullanarak kârlılığını artıracığını öngörmektedir. Bu sebeple TFRS 3 Standardı şerefiyenin bir varlık olarak kayıt edilmesini, sınırsız faydalı ömre sahip olduğundan amortismanına tabi tutulmamasını benimsemiştir. TMS 36 Standardı ise şerefiyenin değer düşüklüğü açısından test edilmesini öngörür.

TMS-12 “Gelir Vergileri” Standardı’nda; işletme birleşmelerinde oluşabilecek geçici farklar nedeniyle ortaya çıkacak olan ertelenmiş vergiler işletme birleşmesinin bir parçası olarak muhasebeleştirilir. Ancak, birleşmede oluşan pozitif şerefiyenin ilk defa muhasebeleştirilmesi sırasında, şerefiyenin itfasına ilişkin standart hükümleri ile vergi mevzuatının farklı hükümler içermesi halinde ise oluşabilecek ertelenmiş vergi borcu muhasebeleştirilmez. Ertelenmiş vergi varlıkları veya borçları şerefiyeyi, elde etmenin maliyetinin devralınan şirketin tanımlanabilen varlıklarının net gerçeğe uygun değerlerinin, borçlarının ve koşullu borçlarının toplamını aşan kısmını etkiler.

TMS 36 Standardı’na göre işletme birleşmesinde elde edilen şerefiye, bireysel olarak tespit edilmeleri ve ayrı olarak muhasebeleştirilmeleri imkanı olmayan varlıklardan beklenen gelecekteki ekonomik yararlar için devralan tarafından yapılan ödemeyi ifade eder. Şerefiye, diğer varlıklardan veya varlık gruplarından bağımsız olan nakit akışları yaratmaz, ve genellikle birden fazla nakit yaratan birimin nakit akışına katkıda bulunur. Şerefiye bazen, zorunlu olarak bireysel nakit yaratan birimlere değil, sadece nakit yaratan birimler grubuna dağıtılabilir.

TMS 38 Standardına göre şerefiye, esas itibarıyla maddi olmayan duran varlık olarak aktifleştirme kriterlerini taşımaz, çünkü diğer varlıklardan ayrıştırılabilir değildir ve onlardan ayrı olarak satılamaz. Bu sebeple TMS'lere uygun bilançolarda şerefiye maddi olmayan duran varlıklar içinde sınıflanmaz. Ancak, Türkiye'de Tekdüzen Hesap Planında şerefiye maddi olmayan duran varlıklar grubu içinde yer almaktadır. Ayrıca, şerefiyenin muhasebeleştirilmesi ve bilançoda gösterilmesi için bedelinin ödenmiş olması gerekir. TMS 38 Standardı'na göre ister bir bedel ödenerek satın alınmış olsun, isterse işletmede kendiliğinden oluşsun bu durum değişmez. IFRS/TFRS'ye uygun bilançolarda şerefiye maddi olmayan duran varlıklar içinde sınıflanmayıp, maddi olmayan duran varlıklardan ayrı olarak bilançoda gösterilmesi tercih edilmektedir. Bunun nedeni ise IFRS/TFRS'de şerefiyenin amortisman ayırma uygulamasına son verilmesinden kaynaklanmaktadır.

KAYNAKÇA

- AINSWORTH, Penne ve DENIES, Dan (2007); *Introduction to Accounting An Integrated Approach*, Fourth Edition, Boston: McGraw-Hill Irwin.
- AKBULUT, Yıldız Özerhan (2008); Vergi Usul Kanunundaki Değerleme Hükümlerinin Türkiye Finansal Raporlama Standartları Kapsamında Değerlendirilmesi, Antalya: 02-06 Mart 2008-VI. Muhasebe Uygulamaları ve Vergi Mevzuatı Sempozyumu, Ankara: Ankara SMMM Odası Yayını No: 59.
- AKIŞIK, Orhan (2003); "Bir Maddi Olmayan Duran Varlık Kalemi: Şerefiye; Amerikan, Uluslararası ve Türk Muhasebe Standartları İçindeki Yeri", *Muhasebe ve Denetim Bakış Dergisi*, Mayıs 2003.
- AKSU, Mine (2007); *TMS-36 Varlıklarda Değer Düşüklüğü, UFRS/UMS Uyumlu Türkiye Muhasebe Standartları Uygulaması*(Yorum-Açıklama-Örnekler), (Editörler: Necdet Sağlam, Salim Şengel ve Bünyamin Öztürk), Ankara: Maliye ve Hukuk Yayınları No: 52.
- AKTAŞ, Rafet ve Ali DERAN (2006); "Fair Value Karşılığı Olarak Gerçeğe Uygun Değer Kavramı ve Tespiti Hiyerarşisi", *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8/2(2006).
- ALAGÖZ, Ali ve Aziz KAĞITÇI (2009). *TFRS-3 İşletme Birleşmeleri Standardı, UFRS/UMS Uyumlu Türkiye Muhasebe Standartları Uygulaması*(Yorum-Açıklama-Örnekler), (Editörler: Necdet Sağlam, Salim Şengel ve Bünyamin Öztürk), 3.Baskı, Ankara: Maliye ve Hukuk Yayınları No: 85.
- ANKARATH, Nandakumar; MEHTA, Kalpesh J.; GHOSH, T.P. ve ALKAFOJI, Yass A. (2010); *Understanding IFRS Fundamentals: International Financial Reporting Standards*, New Jersey: John Wiley&Sons, Inc.
- ATRILL, Peter ve McLANEY, Eddie (2004); *Accounting and Finance for Non-Specialists*, Fourth Edition, Harlow: Prentice Hall.

- BAKER, Richard E., LEMBKE, Valdeon C. ve KING, E.Thomas (2005); *Advanced Financial Accounting*, Sixth Edition, Boston: McGraw-Hill International Edition.
- BLACK, G. (2004); *Applied Financial Accounting and Reporting*, Oxford: Oxford University Press.
- CATTY, James P.; VADRON, Dita ve ISOM, Andrea R. (2010); *Guide to Fair Value Under IFRS International Financial Reporting Standards*, New Jersey: John Wiley&Sons, Inc.
- DEMİR, Volkan ve Oğuzhan BAHADIR (2007); “UFRS(TFRS)’deki Değerleme Ölçüleri Kapsamında Şirket Değerlemesinde Defter Değeri Yaklaşımı”, *Muhasebe ve Denetim Bakış Dergisi*, Sayı: 23, Eylül 2007.
- EDMANDS, Thomas P. ve OTHERS (2007); *Survey of Accounting*, Boston: McGraw-Hill International Edition.
- EPSTEIN, Barry J. ve JERMAKOWICH, Eva K. (2010); *Interpretation and Application of International Financial Reporting Standards*, New Jersey: John Wiley&Sons, Inc.
- ERSOY, Ayten ve A.BUYRUK (2005); “İşletme Birleşmelerinin Uluslararası Muhasebe Standardı (22) ve Uluslararası Finansal Raporlama Standardı (TFRS 3)’e Göre İncelenmesi ve Muhasebeleştirilmesi-I”, *Analiz Dergisi*, Cilt: 5, Yıl: 14, Sayı: 14, Ekim 2005.
- GENÇOĞLU, Ümit Gücenme (2007); *Türkiye Muhasebe Standartları ve Uygulamalar*, İstanbul: Türkmen Kitabevi Yayın No: 297.
- GREUNING, Hennie Van (2009); *International Financial Reporting Standards: A Practical Guide*, Fifth Edition, Washington: The World Bank Washington, D.C.
- HORNGREN, Charles T., HARRISON, Walter T. ve BAMBER, Linda Simith (2005); *Accounting*, Sixty Edition, Mexico: Pearson Edition International.
- KIRLIOĞLU, Hilmi ve Ahmet G. ŞİŞMAN (2010); “İşletme Birleşmelerinde Ertelenmiş Vergilerin Oluşumu ve Özel Bir Durum: Şerefîyeden Kaynaklanan Ertelenmiş Vergiler”, *Mali Çözüm Dergisi*, Sayı: 98-2010.
- LEWIS, Richard ve PENDRILL, David (2004); *Advanced Financial Accounting*, Seventh Edition, Harlow: Prentice-Hall.
- MARSHALL, David H., McMANUS, Wayne W. ve VIELE, Daniel F. (2004); *Accounting: What the Numbers Mean*, 6th Edition, Boston: McGraw Hill.
- MEYDAN LAROUSSE (1972); *Büyük Lügat ve Ansiklopedi*, Cilt: 10, İstanbul: Meydan Yayınevi.
- ÖRTEN, Remzi, Hasan KAVAL, ve Aydın KARAPINAR (2009); *Türkiye Muhasebe-Finansal Raporlama Standartları: TMS-TFRS*, Gözden Geçirilmiş 3.Baskı, Ankara: Gazi Kitabevi.
- ÖZKAN, Mehmet ve Serkan TERZİ (2009); “Gerçeğe Uygun Değer Ölçümünün Uluslararası Muhasebe Standartları ve Amerikan Muhasebe Standartları (SFAS) Açısından İncelenmesi”, *Mali Çözüm Dergisi*, İSMMM Yayını, Sayı: 92-2009.

- PIZZEY, Alan (2001); *Accounting and Finance: A Firm Foundation*, Fifth Edition, London: Printed and Bound in Great Britain by TJ International Ltd.
- TERZİ, Serkan (2009); “Şerefiyede Değer Düşüklük Testinin Uluslar arası Muhasebe Standardı (IAS 36) ve Amerikan Muhasebe Standardı (SFAS 142) Açısından İncelenmesi”, *Mali Çözüm Dergisi*, Sayı: 95-2009.
- THE REDHOUSE DICTINOARY (2005); İstanbul: SEV Matbaacılık ve Yayıncılık, Otuz Sekizinci Baskı.
- TÜRKÇE SÖZLÜK (1998); Dokuzuncu Baskı, Ankara: TDK Yayınları No: 549.
- ULUSAN, Hikmet (2008); “Değerleme Esasları ve Finansal Tabloların Niteliksel Özellikleri Açısından İncelenmesi” , *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt/Vol.:8- Sayı/No: 1.
- VINALS, Jose (2008); “İmproving fair value accounting”, *Financial Stability Review*, No: 12-Valuation and financial stability, October 2008.
- WALTON, Peter ve Walter AERTS (2006); *Global Financial Accounting and Reporting: Principles and Analysis*, London: Thomson Learning.
- WILLIAMS, Jan R., HAKA, Susan F., BETTNER, Mark S. ve MEIGS, Robert F. (2003); *Financial Accounting*, Eleventh Edition, Boston: McGraw-Hill.
- TERZİ,ÖzkanSerdar<http://www.tmsk.org.tr/makaleler/FİNANSAL%20ARAÇLAR/Mehmet.pdf>, Erişim Tarihi: 21.01.2011.
- <http://www.openheim.lu/internet/presseportal/10-pressemitteilurgen / 2008/2008-09-23-studie-fair-value-accounting.pdf>, Erişim Tarihi : 01.02.2011.